



DEN NORSKE KIRKE

Nidaros biskop

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Dato
15.10.02

Vår ref.
02/197-3 KS

Deres ref.

Deres dato

Høringsuttalelse: NOU 2002:1 Fortid former framtid

Nidaros biskop har fra Kultur- og kirke departementet fått tilsendt nevnte NOU med invitasjon til å sende eventuelle kommentarer direkte til Miljøverndepartementet.

Utredningen gir en god analyse av utfordringene i kulturminnepolitikken og peker på viktige grep som bør gjøres for å tilrettelegge ivaretagelsen av kulturminner på en enda bedre måte. Biskopen finner grunn til å begrense sin uttalelsen til forhold som er av særlig betydning for kirkene som kulturminner. Uttalelsen deles i tre hoveddeler.

Sammenhengen mellom vern og bruk

Kirkene hører til våre mest brukte kulturminner og er kanskje de viktigste samlingspunkt i mange lokalsamfunn i dag. Dette skaper på den ene side arenaer for samarbeid. Men det fører på den annen side til motsetninger mellom vern og bruk.

Aktiv bruk av kulturminner er viktig i kulturminnevernet – både i form av tilgjengelighet og i forhold til kulturminnene som arena for formidling. Utvalget understreker dette sterkere enn det som til nå har vært vanlig på kulturminnehold – hvor ofte vern fremstår som et mål i seg selv. Utvalgets vektlegging av betydningen av bruk gir en bedre balanse i forholdet mellom bruk og vern av kirkene enn det som er situasjonen i dag. Biskopen vil støtte opp under en utvikling som vektlegger bruksbehovene.

Kulturminneforvaltningen og kirkelige organer

Kirken som eier er i samme situasjon som private eiere av kulturminner – i særlig grad når det gjelder forholdet til kulturminneforvaltningen. I forholdet mellom lokalsamfunn og kulturminneforvaltning er behovet for legitimitet avgjørende. Dette skapes best ved at kulturminnevernets begrunnelser for vedtak og anbefalinger oppleves som akseptable og i forståelse med hva kirken definerer som sin oppgave. Opplevelse av manglende forståelse, styring utenfra og lang avstand til beslutningstakerne reduserer kulturminnemyndighetens legitimitet og bidrar lett til konflikter.

Det er viktig at kulturminnevernet har forståelse for at kirkene er og skal være i en kontinuerlig fornyelsesprosess som også har konsekvenser for bygninger og anlegg.

Kirkelig organer skal på sin side vektlegge kulturminnevernets anliggender i forhold til vern og bevaring.

Biskopen er opptatt av at kirkelige organer må bidra til å ivareta kirkene og kirkegårdene som kulturminner. Ytterligere kompetanseheving for kirkelige medarbeidere vil være et godt virkemiddel for å oppnå dette. Det samme gjelder gode løsninger for saksbehandling og ansvarsfordeling mellom kulturminnemyndigheter og kirkelige organer. Etter biskopens vurdering er det siste godt ivaretatt i Rundskriv T-3/2000 om "Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø".

Økonomiske rammevilkår for kirkene

Kirker og kirkegårder er en meget sentral del av vår kulturarv. Å bevare bygninger og anlegg er en ressurskrevende og omfattende oppgave. Riksantikvarens beregninger viser at de økonomiske behov i forhold til kirkene utgjør ca 40% av de samlede ressursbehov på kulturminnefeltet.

Kommunene kan ikke forutsettes å bære dette økonomiske ansvar alene. For det første er disse økonomiske forpliktelser i seg selv for store. For det andre vil kommunens økonomiske forpliktelser i forhold til annen kirkelig virksomhet (jfr Kirkelovens § 15) kunne bli skadelidende.

Biskopen er tilfreds med at utvalget foreslår at staten må ta ansvar for økonomiske støtteordninger i forhold til kirkene som kulturminner. Dette gjelder ikke minst i forhold til hvilket vern kirkene er undergitt. Således bør automatisk fredede og vedtaksfredede kirker spesielt tilgodeses gjennom direkte bevilgninger over Statsbudsjettet. Kulturminnefondet bør bygges videre ut. Det er ikke realistisk å se for seg at avkastningen av Opplysningsvesenets Fond kan utgjøre noe annet enn et beskjedent supplement til statlige overføringer.

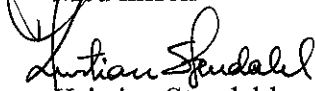
Biskopen finner ellers grunn til å minne om at et stort antall av kirkene er enten automatisk fredet, vedtaksfredet eller listeført. Etter biskopens vurdering ville det vært tjenlig om utredningen på en utfyllende måte hadde drøftet i hvilket grad fredning er et egnet virkemiddel i kulturminnepolitikken. Fredningsinstituttet har i mange tilfeller skapt motsetninger og fastlåste situasjoner mellom kulturminnemyndigheter og lokalsamfunn/kirkelige organer. Dette er lite fruktbart i forhold til å sikre lokalt engasjement for vern og utløse resurser lokalt.

Biskopen vil peke på at et differensiert vern og regionale variasjoner kan være en annen vei å gå. Det er grunn til å stille spørsmål ved om antall fredede og listeførte kirker er for høyt. Økonomiske virkemidler ville sannsynligvis vært like effektivt når det gjelder hensynet til vern enn fredningsvedtak og listeføring.

Etter biskopens vurdering fremstår derfor bedre økonomiske rammevilkår som den viktigste utfordring i forhold til kirkene og kirkegårdene som kulturminner.

NILAROS BISKOP

Med hilsen


 Kristian Stendahl
 stiftsdirektør

Kopi: Kultur- og kirkedepartementet, kirkeavdelingen

Saksbehandler direkte:

Tlf.: 7353 9106

E-post: kristian.stendahl@kirken.no